

SK

SK

SK

EURÓPSKA KOMISIA

Brusel, 31.3.2010
KOM(2010)127 v konečnom znení

.

OZNÁMENIE KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

Politický rámec EÚ na pomoc rozvojovým krajinám pri riešení výziev v oblasti potravinovej bezpečnosti

SEK(2010)379

1. ODÔVODNENIE

Počet hladujúceho a podvyživeného obyvateľstva za posledné roky stúpol. Podľa odhadov je v roku 2010 potravinovou neistotou postihnutých viac ako 1 miliarda ľudí. Nedostatočná potravinová bezpečnosť nepriaznivo vplyva na ľudský rozvoj, sociálnu a politickú stabilitu, ako aj na pokrok pri napĺňaní miléniových rozvojových cieľoch (MRC). Nestabilné krajiny narážajú na obrovské problémy predovšetkým pri dosahovaní 1. MRC, ktorým je odstránenie extrémnej chudoby a hladu.

Nárast cien potravín na svetových trhoch v rokoch 2007 – 2008 bol podnetom na opätovné prehodnotenie globálnej potravinovej bezpečnosti. V záujme lepšej koordinácie v rámci OSN bola zriadená pracovná skupina na vysokej úrovni pre globálnu krízu potravinovej bezpečnosti. Vytvorilo sa globálne partnerstvo pre poľnohospodárstvo, potravinovú bezpečnosť a výživu. Okrem toho lídri skupiny G8 odsúhlasili v roku 2009 na zasadnutí v L'Aquile komplexnú agendu o potravinovej bezpečnosti.

Európska únia (EÚ) reagovala na narastajúce výzvy v oblasti potravinovej bezpečnosti vytvorením dodatočného „potravinového nástroja“¹ vo výške 1 miliardy EUR, ktorý predstavuje dočasné opatrenie na podporu najviac postihnutých rozvojových krajín. Podobne ako v predchádzajúcich rokoch, EÚ a jej členské štáty naďalej ostávajú najdôležitejšími a najvierohodnejšími partnermi v oblasti globálnej potravinovej bezpečnosti, a to tak z finančného, ako aj politického hľadiska.

Vzhľadom na nedávny vývoj a budúce výzvy je potrebné vypracovať novú spoločnú politiku v oblasti potravinovej bezpečnosti, naďalej posilňovať vedúcu úlohu EÚ v rámci agendy globálnej potravinovej bezpečnosti a zlepšiť efektívnosť pomoci EÚ, a to v súlade s Lisabonskou zmluvou², iniciatívou EÚ 2020³ a Európskym konsenzom o rozvoji⁴. Budúcnosť v oblasti potravinovej bezpečnosti so sebou prinesie výzvy v podobe nárastu populácie a zvyšujúceho sa tlaku na prírodné zdroje a ekosystémové služby, ako aj v podobe nepriaznivého vplyvu zmeny klímy na poľnohospodárstvo, čo následne ovplyvní podmienky pestovania plodín a vyžiada si prijatie príslušných opatrení. Okrem toho je do celkového politického rámca potrebné zahrnúť kľúčové aspekty súčasnej agendy o potravinovej bezpečnosti, akými sú výživa, cenová nestabilita, sociálna ochrana a záchranné siete, biopalivá, bezpečnosť potravín, výskum a inovácie, získavanie pôdy vo veľkom rozsahu či koncept „práva na výživu“⁵.

Cieľom tohto oznámenia je stanoviť spoločný politický rámec pre EÚ a jej členské štáty na boj proti svetovému hladu a podvýžive a prispieť tak k dosiahnutiu 1. MRC. Oznámenie nadväzuje na ďalšie tematické dokumenty (z oblasti vzdelávania, zdravotníctva, rodovej rovnosti a daňovej správy), ako aj na rozvojový balík z jari 2010, v ktorých EÚ súhrne vytyčuje svoju pozíciu v súvislosti so zasadnutím OSN na vysokej úrovni, ktoré sa na tému MRC uskutoční v septembri 2010. Toto oznámenie je doplnené Oznámením o humanitárnej potravinovej pomoci⁶, ktoré sa zameriava na núdzové situácie a stav po nich.

¹ KOM(2010) 81 správa o pokroku.

² Článok 210.

³ KOM(2010) 2020.

⁴ 2006/C 46/01.

⁵ Článok 11 Paktu OSN o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach (1966/1976).

⁶ KOM(2010)126

2. KOMPLEXNÝ PRÍSTUP K POTRAVINOVEJ BEZPEČNOSTI

Navrhovaný politický rámec reaguje na výzvy v oblasti potravinovej bezpečnosti v rozvojových krajinách, a to tak vo vidieckom, ako aj v mestskom kontexte. Jeho štruktúra zodpovedá štyrom medzinárodne uznávaným pilierom⁷: 1) zvýšenie dostupnosti potravín, 2) zlepšenie prístupu k potravinám, 3) zabezpečenie stravy primeranej nutričnej hodnoty a 4) zlepšovanie krízovej prevencie a krízového riadenia. Tento rámec vychádza zo zásad potravinovej bezpečnosti, ktoré boli prijaté na samite v Ríme⁸. Zohľadňuje predovšetkým skutočnosť, že stratégie v oblasti potravinovej bezpečnosti je potrebné prispôbiť potrebám jednotlivých krajín, pričom je nevyhnutné dosiahnuť primeranú rovnováhu medzi podporovaním domácej produkcie a uspokojovaním potravinových potrieb prostredníctvom obchodu.

V súvislosti s potravinovou bezpečnosťou a dosahovaním 1. MRC bol zaznamenaný nerovnomerný pokrok, a to tak z geografického hľadiska, ako aj z hľadiska populačných skupín. Hoci majú výzvy v oblasti potravinovej bezpečnosti celosvetový charakter, výrazný posun vpred je nevyhnutné dosiahnuť predovšetkým v Afrike a v nestabilných krajinách. Ako vyplýva zo správy o dosahovaní MRC za rok 2009⁹, podiel podvyživeného obyvateľstva v subsaharskej Afrike klesol z 32 % (1990 – 1992) na 29 % (2008). V rovnakom období bol v južnej Ázii, t. j. v regióne s druhou najvyššou mierou podvyživeného obyvateľstva, zaznamenaný pokles z 24 % na 21 %¹⁰. Pokiaľ ide o nestabilné krajiny, podľa najnovších údajov dosahuje miera podvyživeného obyvateľstva 31,4 %, zatiaľ čo v stabilných krajinách je to 14,5 %. Hoci je podvýživa stále prevažne vidieckym fenoménom, v dôsledku urbanizácie možno z dlhodobého hľadiska očakávať, že dôjde k väčšiemu ohrozeniu potravinovej bezpečnosti aj v mestských oblastiach.

EÚ sa pri riešení nedostatočnej potravinovej bezpečnosti musí prioritne zamerať na tie krajiny, ktoré pri dosahovaní 1. MRC najviac zaostávajú, a to predovšetkým na krajiny v Afrike, ale aj v južnej Ázii či iných častiach sveta (napr. Bangladéš, Kambodža, Haiti, Nepál a Východný Timor).¹¹ Povaha súvisiacich MRC, pri ktorých dosahovaní bol taktiež zaznamenaný nedostatočný pokrok, si bude vyžadovať osobitné investície do ženskej populácie.¹²

Zároveň sa ukazuje¹³, že pri znižovaní chudoby a podpore rastu zohrávajú najväčšiu úlohu investície do drobného poľnohospodárstva. Práve z tohto dôvodu sa nový rámec EÚ zameriava na zvyšovanie príjmov drobných poľnohospodárov a posilňovanie odolnosti zraniteľných komúní. Cieľom tohto rámca je teda podporiť úsilie tých krajín, ktoré v snahe o rozvoj kladú dôraz predovšetkým na poľnohospodárstvo a potravinovú bezpečnosť.

⁷ Organizácia pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO). 1996. Rímska deklarácia o svetovej potravinovej bezpečnosti a akčný plán svetového potravinového samitu.

⁸ Deklarácia svetového samitu o potravinovej bezpečnosti, 2009.

⁹ Správa OSN o miléniových rozvojových cieľoch za rok 2009.

¹⁰ V absolútnom vyjadrení žije viac ako polovica svetovej populácie, ktorá trpí podvýživou (642 miliónov v roku 2009), v Ázii a Tichomorí. Proporčne sú tieto údaje výrazne vyššie v Afrike, kde bol v poslednom desaťročí zároveň zaznamenaný aj menší pokrok.

¹¹ Štatistické údaje OSN o pokroku pri dosahovaní MRC, pozri www.devinfo.info/mdginfo2009/.

¹² Pozri tiež SEK(2010) 265.

¹³ Svetová banka – Správa o svetovom rozvoji za rok 2008.

2.1. Zvýšenie dostupnosti potravín

Odhaduje sa, že do roku 2050 dosiahne svetová populácia počet 9 miliárd. V dôsledku zmeny v stravovacích návykoch a zvyšovania príjmov sa dopyt po potrave zvýši o 70 %¹⁴. Táto skutočnosť si bude vyžadovať urýchlené zvýšenie poľnohospodárskej produkcie, a to aj v krajinách s najrýchlejším nárastom obyvateľstva. V mnohých týchto oblastiach dôjde v dôsledku zmeny klímy ešte k najliehavejšej potrebe efektívneho využívania už aj tak obmedzených prírodných zdrojov.

Väčšina svetovej populácie trpiaca chudobou a hladom žije vo vidieckych oblastiach, kde je hlavnou ekonomickou činnosťou poľnohospodárstvo vrátane pestovania plodín, chovu dobytka a rybného a lesného hospodárstva. Prevláda tu drobné poľnohospodárstvo, pričom okolo 85 % poľnohospodárov v rozvojových krajinách obrába menej ako 2 hektáre pôdy. Drobné poľnohospodárske systémy kombinujúce pestovanie plodín a chov dobytka zabezpečujú približne polovicu celosvetovej produkcie potravín¹⁵. V záujme zvýšenia dostupnosti potravín v rozvojových krajinách by sa teda pomoc EÚ mala zamerať na udržateľnosť produkcie potravín v malom rozsahu. Tento prístup má mnohonásobný účinok – zvyšuje príjmy a odolnosť vidieckych producentov, zabezpečuje dostupnosť potravín pre spotrebiteľov a zachováva či zlepšuje kvalitu životného prostredia. EÚ by sa pri podpore drobného poľnohospodárstva mala v prvom rade zamerať na koncepty intenzifikácie, ktoré sú udržateľné a ekologicky účinné a ktoré zároveň zohľadňujú rôzne funkcie poľnohospodárstva. V praxi to okrem iného znamená optimalizáciu poľnohospodárskych vstupov, integrovanú ochranu proti škodcom, lepšie hospodárenie s pôdou a vodnými zdrojmi a zvyšovanie odolnosti plodín voči stresu¹⁶. Predpokladom úspechu tohto prístupu je zasadenie produkcie do hodnotového reťazca, ktorý umožňuje primeraný prístup k financovaniu, spracovateľským kapacitám a trhom a v ktorom ústrednú úlohu zohrávajú malé a stredné podniky a mikrofinancovanie vo vidieckych oblastiach. Za ideálnych podmienok môžu k zvyšovaniu poľnohospodárskej produkcie významným spôsobom prispieť verejno-súkromné partnerstvá. EÚ a jej členské štáty by mali zároveň podporovať iniciatívy zamerané na znižovanie pozberových strát a zvyšovanie skladových kapacít, ako aj na problematiku bezpečnosti potravín a zdravia zvierat.

Základným predpokladom pre zvýšenie produkcie drobných poľnohospodárov je bezpečný prístup k pôde a bezpečné vlastníctvom pôdy či užívacie práva k nej. Nevyhnutná je aj účinná pôdna politika a príslušné zákony na vnútroštátnej úrovni. To znamená, že vlády sa budú musieť prioritne zaoberať problematikou pôdneho hospodárstva. V prípade, že krajiny vypracujú vlastné politiky v oblasti poľnohospodárstva, pôdneho hospodárstva a biopalív, EÚ a jej členské štáty by sa mali zaoberať o to, aby sa tieto politiky zaoberali aj otázkou dostupnosti potravín a prístupu k nim a aby zároveň podporovali integráciu drobných poľnohospodárov do produkčného reťazca.

Investori, hostujúce krajiny a ďalšie zúčastnené strany by sa pri investíciách do poľnohospodárstva mali riadiť medzinárodne uznávanými zásadami, ktoré rešpektujú ľudské práva, živobytie a zdroje. EÚ a jej členské štáty by mali podporovať vytvorenie medzinárodne odsúhlasených zásad zodpovedného investovania do poľnohospodárskej pôdy, ktoré by

¹⁴ FAO 2009. Ako nakŕmiť svet v roku 2050.

¹⁵ *Science*, 12. február 2010, s. 822-825.

¹⁶ Medzinárodné hodnotenie poľnohospodárskych poznatkov, vedy a technológie pre rozvoj, 2009.

vychádzali z existujúcich usmernení v oblasti pôdnej politiky¹⁷. V prípade Afriky sa bude podporovať implementácia usmernení v oblasti pôdnej politiky z roku 2009¹⁸. Vlády v partnerských krajinách, poľnohospodárske organizácie a ďalšie zúčastnené strany budú nabádať, aby v záujme dosiahnutia maximálnych sociálnych, hospodárskych a environmentálnych výhod pre danú krajinu prijímali uvedomené rozhodnutia, ktoré zabezpečia udržateľnosť zahraničných investícií.

Zvýšenie dostupnosti potravín si vyžaduje, aby sa verejný sektor viac zamerával na výskum a investície, ktoré sa viac riadia dopytom, pričom by sa dostatočná pozornosť venovala tradičným poznatkom a diverzifikovaným potravinárskym plodinám (vrátane miestnych odrôd) a zároveň by sa zabezpečovalo, aby boli inovácie pre poľnohospodárov dostupné a primerané ich potrebám. EÚ a jej členské štáty by mali podporovať výskum a inovácie, ktoré drobným poľnohospodárom prinášajú jasné výhody. Ide napríklad o lepšiu adaptáciu na zmenu klímy či vyššiu odolnosť voči stresu, suchám a záplavám, a to pri súčasnom zachovaní bohatej biodiverzity plodín a odrôd a prístupu k nim. Táto podpora by mala zohľadňovať potreby a obavy prijímajúcich krajín, ktoré sú založené na dostupných objektívnych informáciách o výhodách a rizikách nových technológií. Do úvahy by sa mala brať aj skutočnosť, či tieto krajiny disponujú solídnymi regulačnými rámcami a či sú schopné ich presadzovať. Rovnako by sa mali podporovať aj také právne úpravy týkajúce sa duševného vlastníctva, ktoré chudobným poľnohospodárom umožnia maximálny prístup k novým technológiám a vstupom. Potrebné je preskúmať aj synergiu medzi prispôbovaním sa na zmenu klímy a zmierňovaním jej dôsledkov, ako aj vypracovať stimulačné systémy, a to napríklad prepojením poľnohospodárstva s trhmi s emisiami CO₂.

K dostupnosti potravín môže výrazne prispieť medzinárodný obchod, a to prostredníctvom zvýšenia množstva a rôznorodosti potravín na trhu. Ďalším spôsobom zlepšovania dostupnosti potravín môže byť regionálna integrácia poľnohospodárskych a potravinárskych trhov, v dôsledku čoho sa uľahčí presmerovanie obchodných tokov z oblastí s nadbytkom do oblastí s deficitom. EÚ a jej členské štáty by mali podporovať štandardizáciu a harmonizáciu politík, pravidiel a predpisov, ktorých výsledkom by mala byť regionálna integrácia poľnohospodárskych politík. EÚ a jej členské štáty zároveň uznávajú, že vzhľadom na obavy v oblasti potravinovej bezpečnosti na národnej alebo regionálnej úrovni môžu rozvojové krajiny využívať možnosti, ktoré im obchodná politika v súčasnosti poskytuje, a to aj vrátane colných opatrení. Cieľom by malo byť vytvorenie udržateľného poľnohospodársko–potravinového reťazca.

2.2. Zlepšenie prístupu k potravinám

Lepší prístup k potravinám by sa mal v prvom rade dosiahnuť zvýšením zamestnanosti a vytvorením zárobkových činností vo vidieckych a mestských oblastiach, okrem iného na základe diverzifikácie a obchodu, čím by sa zabezpečila cenová dostupnosť potravín pre väčšiu skupinu obyvateľstva. Následným krokom by malo byť vytvorenie systému sociálneho zabezpečenia. EÚ a jej členské štáty by mali partnerským krajinám pomáhať pri vytváraní a prevádzkovaní sociálnych systémov zameraných na podporu zraniteľných skupín obyvateľstva, najmä žien. Počíta sa s výmenou skúsenosti v súvislosti s úspešne fungujúcimi systémami, ako aj s podporou operačných systémov. Náležitá pozornosť sa bude venovať

¹⁷ Vrátane „Usmernení EÚ na podporu navrhovania pôdnej politiky a reformných procesov v rozvojových krajinách“ z roku 2004.

¹⁸ AU/ADB/ECA, rámec a usmernenia v oblasti pôdnej politiky v Afrike, ktoré boli podporené na samite AÚ v júli 2009.

stratégiám upúšťania od záchranných sietí. Tieto systémy budú musieť byť účinné, dostupné a flexibilné, aby našli v čase krízy široké uplatnenie. Zároveň by mali vo výraznej miere zohľadňovať aspekt výživy, a to najmä v tých prípadoch, kde by sa primeraná výživa pozitívne prejavila pri dosahovaní 4. MRC (znižovať úmrtnosť detí) a 5. MRC (zlepšiť zdravie matiek).

Vo vidieckych oblastiach by mohlo dôjsť k vytvoreniu pracovných príležitostí v oblasti spracovania poľnohospodárskych produktov, a to predovšetkým v malých a stredných podnikoch. K vytvoreniu týchto pracovných miest by mohla prispieť lepšia dostupnosť finančných služieb. V prípade zraniteľných domácností, ktoré disponujú práceschopnými členmi, by sa mohli vytvoriť vidiecke záchranné siete¹⁹. Výhodou týchto produktívnych záchranných sietí bude nielen zlepšenie podmienok produkcie na vidieku, ale aj uľahčenie priameho prístupu k potravinám.

Vo všeobecnosti možno prístup k potravinám zlepšiť vďaka uplatňovaniu prístupu „práva na výživu“, ktorý je stanovený v *Dobrovoľných usmerneniach na podporu postupného zabezpečovania práva ľudí na primeranú výživu v súvislosti s potravinovou bezpečnosťou na vnútroštátnej úrovni*.²⁰ EÚ a jej členské štáty by sa mali zaoberať za ďalšie uplatňovanie tohto práva v rozvojových krajinách, a to aj prostredníctvom podpory politických a právnych rámcov, ktoré sú na tomto práve založené. V praxi to znamená podporu stratégie boja proti hlavným príčinám hladu a zapojenie marginalizovaných skupín do vytvárania, implementácie a monitorovania národných programov, ako aj vytvorenie a posilňovanie mechanizmov presadzovania tohto práva.

2.3. Zabezpečenie stravy primeranej nutričnej hodnoty

Podvýživa je podľa odhadov príčinou úmrtia 3,5 milióna žien a detí ročne²¹ a jednej tretiny chorôb u detí mladších ako päť rokov. Nedostatkom vitamínov a minerálov²² trpia až 2 miliardy ľudí na svete. Škodlivé účinky podvýživy sa najvýraznejšie prejavujú počas tehotenstva a prvých dvoch rokoch života, pričom jej vplyv na fyzický a kognitívny vývoj je často nezvratný. V tejto súvislosti by mali byť prioritou opatrenia zamerané na tehotné a dojčiacie ženy a deti do piatich rokov (s osobitným dôrazom na deti do 2 rokov)²³.

EÚ a jej členské štáty by mali podporovať vytváranie politik a stratégií v oblasti výživy, odbornú prípravu zameranú na výživu, vzdelávanie a zavádzanie koordinačných mechanizmov v sektore poľnohospodárstva, zdravotníctva, vzdelávania a sociálneho zabezpečenia. V budúcnosti by mali agrárne programy zohľadňovať aj aspekt výživy. Mohlo by to znamenať väčšiu diverzifikáciu drobného poľnohospodárstva, podporu produkcie potravín bohatých na stopové prvky, predovšetkým miestnych odrôd a druhov, monitorovanie výsledkov v oblasti výživy a/alebo podporu poľnohospodárskeho výskumu zameraného na výživu.

Pri začleňovaní aspektu výživy do národných stratégií a programov potravinovej bezpečnosti je mimoriadne dôležité, aby politické orgány prevzali vedúcu úlohu a zabezpečili

¹⁹ Vrátane „produktívnych sietí“, ktoré využívajú pracovnú silu na budovanie a údržbu vidieckej infraštruktúry.

²⁰ Prijaté v roku 2004 Radou FAO.

²¹ *Lancet* 2008; 371: s. 243-60.

²² Jód, železo, zinok, vitamíny A, B a iné, atď.

²³ KOM(2010)xxx „Úloha EÚ v otázkach globálneho zdravia“

multisektorovú koordináciu na národnej úrovni, ktorá bude následne viesť k integrovanému multisektorovému prístupu. EÚ a jej členské štáty by mali podporovať prepojenie s národnými stratégiami v oblasti zdravia, ktoré počítajú so základnými službami v oblasti výživy a s monitorovaním stavu výživy obyvateľstva.

2.4 Zlepšovanie krízovej prevencie a krízového riadenia

Vidiecki producenti a komunity musia byť odolné voči následkom potravinových kríz. Hoci si bezprostredné reakcie na krízy často vyžadujú mobilizáciu osobitných humanitárnych nástrojov, v záujme obmedzenia možnosti výskytu takýchto kríz a zvládania jej následkov je potrebné vybudovať a udržiavať ďalšie mechanizmy a kapacity. V tejto súvislosti je nevyhnutné vytvoriť úzke prepojenie aktérov a nástrojov v oblasti humanitárnej a rozvojovej pomoci, ktoré by malo byť podporované na základe prepojenia pomoci, obnovy a rozvoja.

EÚ a jej členské štáty by mali intenzívnejšie podporovať regionálnu integráciu v rozvojových krajinách, keďže užšia regionálna integrácia predstavuje ďalší spôsob predchádzania hospodárskym a politickým krízam a krízam v oblasti potravinovej bezpečnosti, ako aj zmierňovania ich následkov.

Je potrebné posilniť, resp. vytvoriť národné alebo regionálne systémy včasného varovania, ktoré by boli schopné predvídať bezprostredné katastrofy, a lepšie ich prepojiť s rozhodovacími a záchrannými štruktúrami. Tieto systémy, ktoré by mali obsahovať informácie o počasí a výžive, prepuknutí chorôb rastlín a živočíchov a o trhových cenách, musia získavať informácie zo všetkých úrovní vrátane miestnych komunít. EÚ a jej členské štáty by mali podporovať monitorovacie a informačné systémy naviazané na rozhodovacie procesy, a to aj prostredníctvom činnosti Komisie²⁴.

Ťažiskom politík zameraných na riešenie problematiky cenovej nestability môže byť samotná nestabilita alebo jej dôsledky. V záujme zmiernenia tejto nestability je potrebné zlepšiť pomer zásob potravín k ich spotrebe, a to prostredníctvom vytvorenia podmienok, ktoré by viedli k zvyšovaniu produkcie a k zachovaniu primeranej úrovne zásob, predovšetkým v prípade súkromných obchodníkov. Krajiny by mali byť zároveň odrádzané od zavádzania obmedzení pri vývoze základných potravinových produktov. EÚ a jej členské štáty by mali prispieť k lepšiemu fungovaniu potravinových trhov na celosvetovej, regionálnej a národnej úrovni. To si bude vyžadovať zlepšenie transparentnosti trhov (informácie o produkcii, rezervách a cenách, atď.), podporu skladovania a miestne/národné rezervy potravín tam, kde je to vhodné a možné. Dôsledky cenovej nestability možno zmierniť pomocou celej škály opatrení, napr. prostredníctvom vytvorenia odstupňovaných záchranných sietí, informačných systémov v oblasti potravinovej bezpečnosti, využívania poistenia (klimatické podmienky, index) a lepšej schopnosti využívať nástroje na riadenie cenového rizika.

3. MAXIMÁLNA ÚČINNOSŤ INVESTÍCIÍ DO POTRAVINOVEJ BEZPEČNOSTI

Dosiahnutie maximálnej účinnosti investícií do potravinovej bezpečnosti si bude vyžadovať, aby sa EÚ a jej členské štáty zamerali na tri súbory podmienok.

²⁴ Pozri spoločnú prácu na IPC (integrovaná klasifikácia fáz potravinovej bezpečnosti), pozri <http://www.ipcinfo.org/>

3.1. Národné a regionálne politiky a stratégie v oblasti poľnohospodárstva a potravinovej bezpečnosti

V záujme dosiahnutia konkrétnych výsledkov je nevyhnutné, aby programy pomoci podporovali národné a regionálne politiky a reformy v oblasti poľnohospodárstva a potravinovej bezpečnosti, ako aj v súvisiacich oblastiach, akými je pôdne a vodné hospodárstvo a biopalivá, a aby zároveň v plnej miere zohľadňovali výzvy spojené so zmenou klímy. Tieto politiky a reformy musia byť zároveň neoddeliteľnou súčasťou stratégií zameraných na znižovanie chudoby. Ciele v oblasti potravinovej bezpečnosti by mali byť lepšie zohľadnené aj v iných sektorových politikách partnerských krajín, ako napr. v oblasti dopravy, infraštruktúry, rybného hospodárstva, zdravotníctva a vzdelávania. Rovnako dôležité je aj to, aby boli do vytvárania a posudzovania týchto politík zapojené aj poľnohospodárske organizácie, občianska spoločnosť, súkromný sektor, zraniteľné skupiny a ďalšie zúčastnené strany. V tejto súvislosti by sa rozvojová pomoc EÚ mala využívať na podporu kapacít na tvorbu politiky, ako aj na podporu mechanizmov zameraných na medzisektorovú koordináciu.

V prípade Afriky boli uvedené zásady zakotvené v Komplexnom programe rozvoja poľnohospodárstva v Afrike, ktorý EÚ a jej členské štáty podporujú od roku 2007²⁵. EÚ by mala tento program podporovať ešte intenzívnejšie. Pokiaľ ide o Áziu, je potrebné posilniť iniciatívy regionálnej spolupráce v oblasti výživy.

3.2. Harmonizácia opatrení EÚ

Prístup EÚ v oblasti potravinovej bezpečnosti v rozvojových krajinách sa musí opierať o zásady zakotvené v Parížskej deklarácii o účinnosti pomoci, akčnom programe z Accry, ako aj v Kódexe správania EÚ v oblasti rozdelenia práce v rozvojovej politike. EÚ a jej členské štáty by mali na základe komparatívnej výhody určiť regióny a krajiny, v ktorých dôjde k rozdeleniu úloh, a koordinovať činnosti pod vedením hlavného darcu.

EÚ a jej členské štáty disponujú viacerými politickými rámcami a finančnými nástrojmi, prostredníctvom ktorých môžu partnerským krajinám pomôcť vysporiadať sa s nedostatočnou úrovňou potravinovej bezpečnosti. V tejto súvislosti je potrebné zabezpečiť väčšiu harmonizáciu politík, užšie prepojenie nástrojov a koordináciu so súkromnými investormi, čo by sa malo následne prejavovať vo väčšej účinnosti prijatých opatrení.

Súdržnosť politík v záujme rozvoja²⁶ bude v oblasti potravinovej bezpečnosti podporovaná prostredníctvom celej škály politických nástrojov, ktoré sa týkajú poľnohospodárstva, obchodu, rybného hospodárstva, zmeny klímy, životného prostredia a výskumu. K posilneniu tejto súdržnosti prispela reforma spoločnej poľnohospodárskej politiky, pričom budúce reformy budú aj naďalej prihliadať na ciele globálnej potravinovej bezpečnosti. Vďaka nadchádzajúcej reforme spoločnej rybárskej politiky sa ešte viac posilní súdržnosť medzi politikami a opatreniami EÚ v oblasti rybného hospodárstva na jednej strane a rozvojovými cieľmi na strane druhej. Navyše dosiahnutie vyvážených, komplexných a ambiciózných výsledkov rozvojovej agendy z Dauhy by prispelo k posilneniu medzinárodného obchodného systému, čo by sa pozitívne prejavilo aj v oblasti potravinovej bezpečnosti.

²⁵ KOM(2007) 440.

²⁶ Súdržnosť politík v záujme rozvoja: pracovný program na roky 2010–2013, apríl 2010.

3.3. Zlepšenie súdržnosti medzinárodného systému riadenia

EÚ a jej členské štáty by sa mali usilovať o väčšiu súdržnosť na poli medzinárodného systému riadenia potravinovej bezpečnosti a zároveň sa zasadiť za okamžitú reformu Výboru pre svetovú potravinovú bezpečnosť, ktorý by sa mal stať centrálnym orgánom v tejto oblasti. Uvedený výbor by sa mal po reforme zamerať na to, aby získal dohľad nad ďalšími špecifickými oblasťami týkajúcimi sa potravinovej bezpečnosti, akými sú napr. potravinová pomoc a výživa.

Je potrebné zracionalizovať priority troch agentúr OSN so sídlom v Ríme (FAO, WFP, IFAD) a zlepšiť ich vzájomnú spoluprácu v záujme dosiahnutia synergie. Reforma systému OSN a prebiehajúca revízia úlohy a priorít FAO sú príležitosťou na zlepšenie kvality a účinnosti. EÚ by mala v otázkach potravinovej bezpečnosti aj naďalej úzko spolupracovať s generálnym tajomníkom OSN a zintenzívniť dialóg s uvedenými rímskymi agentúrami, pričom by mala podporovať užšiu spoluprácu medzi týmito agentúrami a v prípade potreby aj úpravu ich mandátu a činností, ktorá bude odrážať ich komparatívne výhody. V tejto súvislosti by sa mala FAO zamerať predovšetkým na odborné poznatky a politické poradenstvo, IFAD na dlhodobé udržateľné investície a WFP na núdzové a nestabilné situácie.

4. PRIORITY

Desať rokov po prijatí MRC je nevyhnutné, aby EÚ zintenzívnila spoluprácu v oblasti potravinovej bezpečnosti. V súlade s týmto politickým rámcom by sa EÚ mala prioritne zamerať na podporu potravinovej bezpečnosti v nestabilných krajinách. Na poprednom mieste sa v tejto súvislosti nachádza Afrika, kde takmer 80 % podvyživeného obyvateľstva žije v nestabilných krajinách, ako aj časti južnej Ázie. V záujme dosiahnutia účinnosti pomoci je nevyhnutné, aby bola táto pomoc prispôbená potrebám jednotlivých krajín a aby boli do vytvárania politik a stratégií zapojené najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva. Keďže je potrebné sa zamerať na všetky štyri piliere potravinovej bezpečnosti, prioritou EÚ by mali byť štyri rozsiahle a vzájomne súvisiace oblasti: rozvoj drobného poľnohospodárstva, riadenie, regionálna integrácia a mechanizmy pomoci najzraniteľnejším skupinám obyvateľstva. Z tohto dôvodu by mala EÚ a jej členské štáty:

4.1. Posilniť odolnosť drobných poľnohospodárov a zlepšiť živobytie vo vidieckych oblastiach

- Zamerať sa na ekologicky účinnú intenzifikáciu poľnohospodárstva v prípade drobných poľnohospodárov, predovšetkým žien, a to prostredníctvom podpory účinných a udržateľných národných politik, stratégií a právnych rámcov, ako aj prostredníctvom podpory spravodlivého a udržateľného prístupu k zdrojom vrátane pôdy, vody, (mikro) úverov a ďalších poľnohospodárskych vstupov.
- Intenzívnejšie podporovať poľnohospodársky výskum riadený dopytom v záujme rozvoja, rozširovania a inovácií, s cieľom zvýšiť túto podporu do roku 2015 o 50 %. Výskum vo verejnom sektore by sa mal opierať o tradičné poznatky a nové technológie. Zároveň by nemal podporovať technológie, ktoré nie sú udržateľné alebo ktoré nie sú zlučiteľné s kapacitami jednotlivých krajín regulovať a riadiť riziká.
- Aktívne podporovať väčšiu účasť občianskej spoločnosti a poľnohospodárskych organizácií na tvorbe politiky a na výskumných programoch a výraznejšie ich zapojiť do implementácie a hodnotenia vládnych programov. V tejto súvislosti by

sa malo podporovať prepojenie poľnohospodárskych organizácií z EÚ s partnerskými organizáciami z rozvojových krajín.

- V spolupráci s partnermi zlepšovať regulačné a inštitucionálne podmienky pre zodpovedné súkromné investovanie na všetkých stupňoch poľnohospodárskeho hodnotového reťazca a podnecovať k verejno-súkromným investíciám. Pokrok dosiahnutý v tejto oblasti bude predmetom monitorovania a diskusií v rámci akčných plánov v oblasti riadenia.

4.2. Podporovať účinné riadenie

- Do roku 2015 oveľa intenzívnejšie podporovať Komplexný program rozvoja poľnohospodárstva v Afrike, a to prostredníctvom účinnej deľby práce vo všetkých poľnohospodársky orientovaných krajinách subsaharskej Afriky.
- V spolupráci s Africkou úniou spustiť spoločnú iniciatívu zameranú na urýchlenú implementáciu usmernení v oblasti pôdnej politiky v Afrike. V tejto súvislosti by mali byť vypracované usmernenia týkajúce sa uplatňovania zásad a najlepších postupov v oblasti udržateľných rozsiahlych investícií do poľnohospodárskej pôdy.
- Podporovať národné a medzinárodné iniciatívy, ktorých cieľom je vymedziť zásady a kódex správania pre udržateľné rozsiahle domáce a zahraničné investície do poľnohospodárskej pôdy. Ich podstatou by mala byť ochrana pozemkových práv, zabezpečenie prístupu k pôde a iným prírodným zdrojom pre drobných poľnohospodárov a pastierske komunity, ako aj udržateľné riadenie týchto zdrojov.
- Na celosvetovej úrovni podporovať reformu Výboru pre svetovú potravinovú bezpečnosť, ktorý by sa mal stať centrálnym orgánom pre koordináciu iniciatív v oblasti globálnej potravinovej bezpečnosti.
- Zasadzovať za prehĺbenie spolupráce medzi agentúrami OSN so sídlom v Ríme.

4.3. Podporovať regionálne politiky v oblasti poľnohospodárstva a potravinovej bezpečnosti

- V záujme väčšej integrácie regionálnych poľnohospodárskych a potravinárskych trhov podporovať na regionálnej úrovni vytváranie a implementáciu poľnohospodárskych politík a stratégií, ktoré sa okrem iného zameriavajú aj na chov dobytka a bezpečnosť potravín. Prehĺbiť politický dialóg s regionálnymi organizáciami o otázkach týkajúcich sa poľnohospodárstva, potravinovej bezpečnosti a výživy.
- Posilniť regionálne a národné informačné systémy, ktoré podporujú politiky v oblasti poľnohospodárstva, potravinovej bezpečnosti a výživy, ako aj systémy včasného varovania.

4.4. Posilniť mechanizmy pomoci najzraniteľnejším skupinám obyvateľstva

- Podporovať krajiny pri vytváraní a prevádzkovaní cielených a flexibilných systémov sociálneho zabezpečenia, ktoré sú prispôsobené miestnym podmienkam. Sociálna podpora by mala byť podľa možností pre príjemcov príležitosťou posunúť sa k zárobkovej činnosti a zabezpečiť si tak udržateľný prístup k potravinám.
- Zasadit' sa za intenzívnejšie začleňovanie aspektu výživy do rozvojových politík, okrem iného aj v oblasti vzdelávania a zdravotníctva, ako aj pri budovaní príslušných kapacít.

- Poskytovať osobitnú pomoc transformujúcim sa a nestabilným krajinám, a to na základe princípu prepojenia pomoci, obnovy a rozvoja.